

IZBORNOM VEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Izbornog veća Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu br. 2937/1 od 14. 10. 2011. godine izabrani smo u komisiju za pripremu izveštaja za izbor **vanrednog** profesora za užu naučnu oblast Romanistika, predmet *Metodika nastave francuskog jezika*. Čast nam je da Izbornom veću podnesemo sledeći

IZVEŠTAJ

Na konkurs objavljen u listu "Poslovi" br. 436 od 26. 10. 2011. godine javio se jedan kandidat, **dr Tatjana Šotra-Katunarić**, docent na Katedri za romanistiku koja je podnela neophodnu dokumentaciju.

Biografski podaci

Dr Tatjana Šotra-Katunarić rođena je 7. III 1947. god. u Prizrenu. Na Katedri za francuski jezik i književnost diplomirala je 1973. godine. Magistrirala je na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1979. (smer: nauka o književnosti) i stekla titulu magistra filoloških nauka; naslov magistarskog rada: *Tragično i njegov dvojniki – tragično i komično u Joneskovom pozorištu*. Doktorsku tezu *Usmeno izražavanje na časovima francuskog jezika* prijavila je 1999. a odbranila 2004. godine takođe na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, te je stekla titulu doktora lingvističkih nauka. Najpre je radila u osnovnoj školi, kao prof. francuskog jezika u eksperimentalnom programu (1972-1977). U Centru za nastavu stranih jezika Kolarčevog narodnog univerziteta u Beogradu radila je od 1977-1981. i od 1983-1996. U Institutu za zemlje u razvoju u Zagrebu bila je bibliotekar-dokumentalista (1982-1983). Na Filološkom fakultetu najpre radi kao viši lektor, od 1996-2003 godine. 2005. god. izabrana je u zvanje docenta za užu naučnu oblast Romanistika, predmet Metodika nastave francuskog jezika, a 2010. je reizabrana u isto zvanje. Metodiku nastave francuskog jezika kandidatkinja je predavala i na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu: u svojstvu višeg lektora (2000-2003), te u zvanju docenta (2005-2008). Na Univerzitetu Nansi 2 u Francuskoj (Odsek za ruski i srpskohrvatski jezik) bila je lektor od 2003-2005. godine. Na istom je univerzitetu bila predavač *Civilizacije i kulture južnoslovenskih naroda*.

Koleginica Šotra-Katunarić navodi i druge, brojne studentske boravke u Francuskoj (jednomesečne, dvomesečne, učešće na seminarima, jezičko usavršavanje – ukupno deset): tokom studija, kao i na francuskim univerzitetima prilikom izrade magistarskog rada; prilikom prikupljanja literature za prevodilački rad; istraživački rad posvećen izradi doktorske teze. Pridodaje im studentske boravke u Švajcarskoj, Kanadi, Londonu i u Pragu.

Stručno-pedagoški rad: Izrada programa za master studije Beograd-Versaj, za predmet Didaktika francuskog jezika (akreditovanog 2011); izrada programa za osnovne studije francuskog jezika i književnosti (predmet: Didaktika francuskog jezika) na Filozofskom fakultetu u Nišu.

Vaninstitucijski pedagoški rad: autor, predavač, organizator, voditelj: brojni stručno-pedagoški seminari francuskog jezika u Beogradu i u mnogim gradovima Srbije. Predsednik Komisije za polaganje stručnog ispita francuskog jezika i dobijanje licence Ministarstva za obrazovanje i nauku R. Srbije.

Udruženje profesora francuskog jezika (UPFJ): predsednik Udruženja. Organizovala je pedagoške seminare za profesore francuskog jezika, kao i međunarodne pozorišne festivale frankofonih srednjoškolaca Beograda. Isto je tako, u svojstvu člana tima, učestvovala u organizovanju Prvog francusko-srpskog lingvističko-didaktičkog skupa (Univerzitet u Beogradu 2011. godine). Kandidatkinja navodi mnoge dužnosti koje je obavljala u UPFJ; takođe podatak da je bila predstavnik po pozivu ovog udruženja na X Svetskom kongresu Međunarodne federacije profesora francuskog jezika (Pariz 2000). Član je društva Francuska-Srbija, bila je član njegovog Upravnog odbora (2003-2005).

Mentorski rad: Mentor je u izradi tri doktorske disertacije. Na doktorskim studijama (2010-2011) predaje predmet *Savremeni tokovi u didaktici čitanja*; master studije: navodi se pet odbranjenih i 9 prijavljenih radova. Isto nam se tako predočava učešće u mnogim komisijama za ocenu i odbranu doktorskih i magistarskih radova (u Beogradu i Novom Sadu).

Navodimo priložene spiskove radova:

2. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ДО 2005.

2.1 Зборници са међународних и домаћих научних скупова

1. Sotra Tatjana, "Stratégies de la traduction: français-serbe", Actes du colloque international « Langues et sociétés de l'Europe centrale et orientale » Cahier 3 et 4, Vol I, /sous la direction de Danuta Bartol et Henri-Claude Grégoire/ ATILF (CNRS), Université Nancy 2, 2005, pp 261-271, ISBN 2-271-06365-5.
2. «Интенационе контуре говорних израза у процесу учења француског језика», (први аутор Т. Шотра, коаутори Слободан Стевић, Слободан Т. Јовичић) Монографија у оквиру пројекта: *Интердисциплинарана истраживања српског језика I*, Институт за експерименталну фонетику и патологију говора, 2004. (стр.154-184), ISBN 86-81879-07-03.
3. «Интеркултурални приступ – нова тенденција у настави француског језика», Зборник радова са научног скупа : *Савремене тенденције у настави страног језика*, Никшић, /уредник Јулијана Вучо/ Универзитет Црне Горе, Никшић, 2001, (стр. 111-125), - ISBN 86-810339-74-1.
4. «Континуирано образовање наставника страних језика», *Примењена лингвистика*, /уредник Милена Јовановић/ Зборник радова са научног скупа у Новом Саду, 2000, (стр. 46-51)- ISSN 1451-7124. – 1.
5. «Оригинал и превод», *Преводна књижевност*, 1988, Зборник радова Једанаестих и Дванаестих преводачких сусрета, 1985 и 1986, /Уредник Дринка Гојковић/ (стр. 163- 171)

2.2. Часописи

6. «Јонесков карневал» *Видици*, бр. 247-250, 1986, Часопис за културу, књижевност и друштвену делатност, (стр. 11-15) - ISSN 0506-8797.
7. «Разлагање језика у Јонесковом комаду “Столице”», *Видици*, бр.247-250, 1986, (стр. 132-140), - ISSN 0506-8797.
8. «О читању у настави француског језика», *Живи језици*, 1-4,1983, (стр. 70 -77) – ISSN 0514-7743.
9. «Од еротике до метафизике», *Пролог* - 53/54, Загреб, 1980, Центар за културну дјелатност, (стр. 132-135).
10. «Јонесково позоришно ћутање», *Књижевна критика* - 5/80, 1980, часопис за естетику и књижевност, (стр.30-35), ЈУ ISSN-4123.

2.3. Уређивачки рад

1. Јонеско, Е, *Позориште – Сабрана дела*, библи. Светска књижевност, Београд, 1997, Паидеја, (1241. стр) - ISBN 86-82499-26-6, - Кординатор пројекта, Поговор (стр. 1223-1241)
2. Јонеско, Е, *Човек под знаком питања*, библи. Алеф, Чачак, 1989, Градац, (98 стр) - Приређивач, поговор (стр. 96-98)
3. «Јонеско – Отворени свет», *Видици*, тематски број, 247-250, 1986, Београд, - ISSN 0506-8797. – Приређивач тематског броја (200 стр)

2. 4. Стручно-преводиачки рад (преводи са француског на српски)

1. Рифен, П, **Црвено дрво Бразил**, роман, Београд, 2004, Паидеиа, (стр. 289-540), ISBN 86-7448-260-0
2. Бесон, П, **Поузданији пол/ Le sexe fiable**, есеји, Бања Лука-Београд, 2001, Задужбина «Петар Кочић», двојезично издање, (200 стр) – Поговор (186-200)
1. **Масонски речник**, Београд, 2000, Паидеиа, групни превод (Т.Шотра 300 стр) ISBN 86-7448-037-3
2. Бесон, П, **Романи из младости**, приче, Београд, 2000, Пидеиа, (стр. 273-298)
6. Бесон, П, **Есеји о рату 1995-1999**), дневнички записи, Нови Сад, Освит, 1999, (стр. 115-140)
7. Бесон, П, **Титаника**, роман, Београд, 1999, Паидеиа, (104 стр) ISBN 86-82499-41-х
8. Бесон, П, **Дара**, роман, Београд, 1999, Паидеиа, (175 стр) ISBN 86-82499-78-9
9. Јонеско, Е, **Позориште – Сабрана дела**, библи. Светска књижевност, Београд, 1997, Паидеиа, (позоришни комади, критике - 500 стр) - ISBN 86-82499-26-6,
10. Јонеско, Е, **Приче за децу**, Београд, 1992, БИГЗ, (50 стр), ISBN 86-13-00569-1
11. Јонеско, Е, **Човек под знаком питања**, есеји, Чачак, 1990, Градац, (98 стр)
12. Жене, Ж, **Фигуре I**, (избор есеја), у књизи **Метафоре, фигуре, знамења**, Београд, 1986, Просвета, (стр. 237-252) YU ISBN 86-07-00085-3
13. Барт, Р, «Одломци љубавног говора», (избор есеја) у збирци, **Горопадни Ерос**, Београд, 1981, Просвета, (стр 225-246)
14. Троцки, Л, **Питања о начину живота**, (есеј), Београд, 1980, БИГЗ, (175 стр)
1. Ками, А, *Есеји*, Београд, 2008, Паидеиа, «Размишљања о гиљотини», (стр. 483-523), ISBN 978-86-7448-401-2.
2. Бесон, П, *Вила «Дон Кихот»*, роман, Београд, 2007, Рад, (178 стр) – ISBN 978-86-09-00957-0.

Za svoj stručno-prevodilački rad Tatjana Šotra-Katunarić dobila je nagradу Udruženja književnih prevodilaca Srbije "Sergej Slastikov za prevodilaštvo дејје književnosti за 1990/1992, за превод књиге Јонеско, Е, *Приче за децу*, Београд 1992, BIGZ.

3. Рецензије за књиге и уџбенике

1. Гудурић, С, *Основи фонетике с фонологијом француског језика*, Београд, 2009, Завод за уџбенике, (281 стр), ISBN 978-86-17-15882-6.
2. Вујовић, А, Уџбеник француског језика за студенте учитељских факултета, *L'Education en France*, Београд, 2006, Завод за уџбенике и наставна средства, (181 стр) ISBN 978-86-17-14958-9
3. Филадельф/Голубовић-Тасевска, *Уџбеник француског језика за IV разред основне школе*, Београд, 2006, Завод за уџбенике и наставна средства.
4. Филадельф/Голубовић-Тасевска, *Уџбеник француског језика за VIII разред основне школе (са радном свеском и приручником за наставнике)*, Београд 2007, Завод за уџбенике и наставна средства.
5. Пере, М, *Le français à travers l'art*, Уџбеник француског језика за студенте Уметничких факултета, Београд, 2002, Завод за уџбенике и наставна средства (494 стр), ISBN 86-17-05942-7

6. Пере, М./Костић, В, *Уџбеник француског језика за III годину средњих школа – француски као II страни језика*, Београд, 2000, Завод за уџбенике и наставна средства.
7. Рецензија за рукопис на француском језику аутора проф. др Снежане Гудурић и Љубице Влаховић под насловом: *Éléments de morphosyntaxe de la langue française, I. Le Verbe*, 2011.

1. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ПОСЛЕ 2005.

1.1. Књиге, зборници радова и часописи (2005 – 2010)

Р.бр.	Наслов рада	М поени	Р поени
1.	Шотра Т. <i>Како проговорити на страном језику</i> (објављен докторат), уџбеничка литература, Београд, 2006, Завод за уџбенике и наставна средства, (260 стр), ISBN 86-17-13659-6	(М42 - 5)	(Р13 – 5)
2.	Шотра Т. <i>Дидактика наставе француског као страног језика</i> , монографија, Београд, 2010, Филолошки факултет Универзитета у Београду, (156 стр), ISBN 978-86-86419-87-3	М42 (5)	Р13 (5)
3.	Шотра Т. "Стратегије усменог изражавања у Методици наставе француског језика", Зборник радова са међународног научног скупа <i>Настава језика у реформи образовања</i> / уредник Јулијана Вучо/ Никшић: Филозофски факултет, Универзитет Црне Горе, 2006, (стр. 161-173) – ISBN 86-81039/74/1.	М33 (1)	Р54 (1)
4.	Шотра, Т, «Улога наставника у савременим условима», Зборник радова са међународног научног скупа: <i>Улога наставника у савременој настави језика</i> / уредник Јулијана Вучо/Никшић: Филозофски факултет Универзитета Црне Горе, 2007, (стр. 177-188.). – ISBN 978-86-7798-011-5	М33 (1)	Р54 (1)
5.	Šotra, T, «Autour de la francophonie et de la francophilie en Serbie», <i>The Romance Balkans, /edited by B. Sikimić, T. Ašić/</i> - Belgrade: Institute for Balkan Studies SASA, 2008. – (Special Editions; 103) 2008 (стр. 339-350), Пленарно предавање, Зборник радова са међународног научног скупа одржаног 4-6. новембра 2006, ISBN 978 -86-7179-060-4	М31 (3)	Р53 (3)
6.	Шотра, Т, «Дидактика читања: мост између наставе страног језика и књижевности», Зборник <i>Токови у савременој романистици</i> , Београд, Филолошки Факултет, / уредник Јелена Новаковић. / Друштво за културну сарадњу Србија-Француска, 2008.(стр. 335-348) – ISBN 978-86-86419-52-1.	М44 (2)	Р22 (2)
7.	Шотра, Т, «О читаоцу», Зборник <i>Токови у савременој романистици</i> , Београд,	М44 (2)	Р22 (2)

	Филолошки факултет /уредник Јелена Новаковић/ Друштво за културну сарадњу Србија-Француска, 2008. (стр. 395-400) - ISBN 978-86-86419-52-1.		
8.	Шотра, Т, «Reconsidérer l'enseignement de l'expression orale», <i>Филолошки преглед</i> год. 36, бр. 2, 2009, (стр. 297-304). - ISSN 0015-1807.	M51 (3)	P61 (2)
9.	Шотра, Т, «Прилози за фоносинтаксу: међујезичка француско-српска усмена продукција на синтаксичком нивоу», Зборник радова са међународног научног скупа <i>Српски језик, књижевност, уметност. (Крагујевац, 31. X-01.XI 2008)</i> Књ. 1 / одговорни уредник Милош Ковачевић/ Српски језик у употреби, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет: Скупштина града, 2009. (стр. 317-330)- ISBN 978-86-85991-13-4.	M44 (2)	P22 (2)
10.	Шотра, Т, «Les problèmes de l'apprentissage du français chez les serbophones », XII светски когрес Међународне федерације професора француског језика, Квебек 2008, Канада, 20-25 јули 2008.	M34 (0,5)	P72 (0,5)
11.	Шотра, Т, «Прилог универзалној граматички људских језика», критички осврт поводом књиге: Т.Ашић: ESPACE, TEMPS, PRÉPOSITIONS, Genève-Paris, 2008. <i>Филолошки преглед</i> , год. 36, бр. 1, 2009, (стр. 168-173) - ISSN 0015-1807.	M53 (1)	P63 (1)
12.	Шотра, Т, «L'Education en France: уџбеник за студенте учитељских факултета, Београд, 2007» критички осврт поводом књиге А. Вујовић, <i>Филолошки преглед</i> , год. 35, бр. ½, 2008, (стр. 214-216) - ISSN 0015-1807	M53 (1)	P63 (1)
13.	Т.Шотра: «Континуирано образовање професора француског као страног језика», Ауторски пројекат, Каталог програма стручног усавршавања запослених у образовању за 2009/10, Пројекат број 418, стр.194, Министарство просвете РС, акредитовано за 2009/10 и 2010/12 од стране Министарства просвете РС, Завод за унапређење образовања и васпитања, URL: www.zuov.gov.rs	M84 (3)	P32 (3)
УКУПНО ПОЕНА М или Р		24.5	23.5
Од тога: M10, M20, M31, M51, M80, M90		11	
Односно: (P10, P20, P50, P61, P62) + (P63-66, P70)			19+2.5

1.2. Научни скупови и часописи (2010 - 2011)

Р.бр.	Наслов рада	М поени	Р поени
14.	1. Tatjana Šotra-Katunarić, « Didactisation	M33 (1)	P54 (1)

	de l'espace verbal chez Ionesco », Зборник радова са међународног научног скупа, уредник: Богданка Лешић-Павелин, FRANCONTRASTE 1, Zagreb 2010, Université de Zagreb, (pp. 119-125) ISBN978-2-87325-063-8, Mons: Editions du CIPA 2011.		
15.	2. Tatjana Šotra-Katunarić, «Un espace verbal à didactiser : le cas de Ionesco », НАСЛЕЂЕ 19, Часопис за књижевност, језик и културу, Крагујевац, 2011, ФИЛУМ, (стр. 429-442) ISSN 1820-1768,	M51 (3)	P61 (2)
16.	3. Татјана Шотра, «Стратегије интерактивног читања на страном језику», часопис (у штампии) АНАЛИ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА, 2011, (објављивање чланка потврђено).	M52 (2)	P61 (2)
17.	4. Татјана Шотра, «Методика или дидактика писања на француском као страном језику», (19 стр), у штампии, Тематски зборник са Међународног скупа «ФИЛОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ДАНАС» одржаног на Филолошком факултету Универзитета у Београду, 2011, (објављивање потврђено).	M44 (2)	P22 (2)
18.	5. Tatjana Šotra, «La didactique des expressions temporelles et spatiales à travers une situation énonciative », чланак са рецензијом изложен на првом међународном француско-српском лингвистичком скупу, Београд 2011: <i>L'expression de l'espace et du temps : quelles formes pour quels sens ?</i> Чланак је у штампии у француском часопису: Linguistique & Didactique des Artois Presses Université (APU).	M33 (1)	P54 (1)
УКУПНО ПОЕНА М или Р		10	8
УКУПНО ПОЕНА		24,5 + 10 = 34,5	23,5 + 8 = 31,5

ANALIZA RADOVA:

(2) Didaktika nastave francuskog kao stranog jezika

Prvo pitanje na koje nam se ovde pruža obrazloženje jeste upravo naziv same discipline: pokazuje se, naime, na ispravnost upotrebe termina *didaktika*. Ona se svakako odnosi na **nastavu** stranog jezika, ali i na "konkretnu realnost" njegovog **učenja**. Pri tom u vidu svakako imamo **mentalne procese** učenika. Imajući u vidu činjenicu da didaktiku stranog jezika (SJ) karakteriše svojevrstan interdisciplinarni splet, autorka se ovde posebno poziva kako na lingvističke, tako i na psihološke teorije kao i na sociolingvistiku. U procesu nastave/učenja SJ zacelo se usredsređujemo na samog učenika, imajući u vidu cilj – "naučiti učenika kako da uči". On pri tom razvija naročitu vrstu svesti: postaje *svestan* svojih (neizbežnih) grašaka, te ih blagovremeno *koriguje*; takođe biva u stanju da svoja jezička znanja *procenjuje*.

Kako se u nastavi SJ pre svega usmeravamo na **govorenje**, fonetika ovde zauzima istaknuto mesto. Glas, kao fizički fenomen, ispituje se paralelno sa fonemom; na reč se gleda kao na rezultat *govorne delatnosti*, a rečenica vezuje za svoje *funkcije*. U svom osvrtnu na različite pristupe nastavi/učenju SJ autorka posebno ističe **kognitivnu** dimenziju. Temeljeći se najpre na učenju Pijažea i Vigotskog, upućuje na činjenicu da se da se govor neminovno spaja sa *praktičnom* delatnošću. Usvajanje/učenje jezika se, dakle, obavlja (kako se to definiše u analizi diskursa) *govorom-u-interakciji*.

Koleginica Šotra-Katunarić navodi i konstataciju Mihaila Bahtina da je naše verbalno iskustvo u stvari "kreativan proces asimilacije tuđe reči" – koje mi pak "asimilujemo, obrađujemo, iskrivljujemo".

Naravno, ovde se naročito ističe i pitanje **interkulturalnosti**. A kada je reč o doprinosu pragmatike, pre svega se pozivamo na Džona Ostina, preme kojim mi jezikom "nešto činimo". Osvrnuvši se na Zajednički evropski referentni okvir, koleginica ističe kako učenika treba osposobiti za određeni način mišljenja i ponašanja; naročita se pažnja skreće na "kognitivne, afektivne, volitivne u sveukupne kapacitete" učenika kao *društvenog* aktera. (Predočasva nam se i iscrpan spisak jezičkih veština.)

Potom se (II deo) upućujemo u različite metode odn. pristupe učenju/nastavi SJ. Svi su oni iscrpno opisani i vrednovani. Učenik je danas, dakako, "u središtu pažnje" nastavnog postupka; zato se on organizuje oko tri ose: učenikove *autonomije*, njegove *motivacije* i *evaluacije*. Naša se pažnja pri tom skreće na pitanje "dedramatizovanja greške", koja je (vekovima, može se reći) bila strogo eliminisana.

Pod datim "trouglom" (III deo rada) ovde se podrazumevaju subjekat-učenik, agens (nastavnik) i predmet-materija. Navode se znanja kojima nastavnik treba da raspolaze (deklarativno, procedurno i kondiciono). U skladu sa *interakcijskim* odnosom je i nastavnikova pragmatička sposobnost, koja podrazumeva *funkcionu* i *diskursnu* kompetenciju. Podrobno se upućujemo u to kako nastavnik – sasvim praktično – treba da postupi u nastavnom postupku. Kada je o učeniku reč, naglašavaju se *metakognitivna*, *kognitivna* i *socioafektivna* strategija. Isto se tako razjašnjava pitanje "međujezika", te nam se predočavaju osobenosti dva "nesrodna" jezika – francuskog i srpskog.

U IV delu sasvim se konkretno upućujemo u nastavnu "mehaniku", koja je ovde iscrpno izneta i potanko obrazložena. Skreće nam se pažnja na postupak od od posebne važnosti: razvijajući kod učenika komunikacione sadržaje, nastojimo da – pored veštine govorenja – razvijamo i negujemo njegovu veštinu *slušanja* odn. **usmenog razumevanja**.

I, napokon, imajući u vidu kognitivnu psihologiju (koja danas zauzima istaknuto mesto u didaktici SJ), autorka nam predočava "četiri opšta tipa karaktera" koji su od bitne važnosti u stilovima učenja: dinamični, analitični, imaginativni i praktični.

Tatjana Šotra-Katunarić u svojoj monografiji, pre svega, uspešno objedinjuje teorijska razmatranja i praktične, konkretne strategije i tehnike kojima služimo u didaktici francuskog jezika kao stranog. Knjiga je teorijski čvrsto utemeljena: temelji se na opробanim savremenim dostignućima u datoj oblasti; kada je pak reč o praktičnoj

komponenti ovog istraživanja, ono je svakako od velike koristi – i to ne samo kada je reč o nastavi/učenju francuskog jezika, nego i didaktici SJ uopšte uzeto.

(3) Strategije usmenog izražavanja u Metodici nastave francuskog jezika

Ovaj rad je doprinos nastojanju da se nastava u školama *modernizuje*, da se osavremenjeni *sadržaji* i *ciljevi*. Ističe se pitanje *individualizacije* nastave, u čijem je središtu učenik-**subjekat**. Pošto se u vidu ima psihološka ravan, ukazuje se mehanizam restrukturacije *ega*, tj. mentalnog sklopa učenika, jer je to preduslov za uspešno oslobađanje učenikovog iskaza. Pri tom se, dakako, vrši "parcijalna destrukcija" pogleda na svet, stečenog putem maternjeg jezika. "Dedramatizovanjem greške" ublažava se anksiozitet. Kada je reč o usvajanju novog fonetizma (stranog jezika), najpre se ističe "pomeranje artikulacijskih granica": eliminisanje i modifikacija starih (maternji jezik) i usvajanje i stabilizacija izgovornih automatizma novog, u ovom slučaju francuskog jezika. U skladu sa datim didaktičkim načelom sistematski se razvijaju *senzorski* i *kognitivni* činilac. Kada je pak reč o obrazovanju nastavnika, Autorka naglašava sledeće komponente nastavnika: jezičku, diskursnu, referencijsku i sociokulturnu.

(4) Nova uloga nastavnika u savremenim uslovima

Umesto asimetričnog, "nadređenog" tipa opštenje, ističe se značaj komplementarne (simetrične) interakcije učenika i nastavnika. Predlaže se obostrana, (simulirana) spontanost jezičkog izraza, oslobođena brojnih klišeja, tj. "zatvorenog teksta". Metajezik će i u ovom slučaju poslužiti kao sredstvo u nastavi: doprinosi razvijanju kako govorne **veštine**, tako i **misli** na stranom jeziku. Utire se put ka *spontanoj reakciji* učenika. Pokazuje se kako psihoterapijska praksa i u ovom slučaju daje znatnog doprinosa. Nedirektivno usmerenje u pedagogiji skreće pažnju i na afektivne teškoće učenika, na njegovu samoodbranu, na pitanje "blokade", nesvesni otpor, kao i na njegove svesne ali i latentne motivacije. Pažnja nam se, dakle skreće na *kognitivnu* i *afektivnu* komponentu jezika, koji se posmatra kao **živi** strani jezik.

(5) Autour de la francophonie et de la francophilie en Serbie

U ovom nam se radu daje kratak, ali pregledan, suštinski prikaz glavnih činilaca koji su doprineli širenju francuskog jezika i kulture u Srbiji. Podsećamo se prvih dodira dveju kultura, iz XI veka, te nam se skreće pažnja i na XVIII vek, kada je srpski jezik najvećma asimilirao francuske reči. Pitanje frankofonije i frankofilije se razmatra sve do današnjih dana – na sažet a iscrpan način.

(6) Didaktika čitanja: most između nastave stranog jezika i književnosti

Jedan je ovakav rad više nego neophodan: naime, podsećamo se činjenice da se već nekoliko decenija u nastavi stranih jezika – zarad "komunikacije" – prenebregava **književno** štivo. Umesto da se u didaktici bavimo isključivo tumačenjem jezičkih struktura, usmeravamo se – na isto tako "živi" – jezik književnosti. Pri tom se služimo razrađenom tehnikom "pažljivog i višestrukog čitanja samog teksta", koja je zajednički imenitelj u nastavi stranog jezika i književnosti. Odlomak Joneskovog komada "Stolice" ovde nam ilustruje načine jezičke i književne analize. Autorka se pri tom usmerava na Sosirovu dihotomiju *langue/parole* odn. na sintagmatsku i paradigmatsku osu. U svojoj pronicljivoj analizi upućuje nas na primere psihološke nekoherentnosti, kao i na "viseće" ili interkalirane sintagme. Predočavaju nam se suprotne konotacije u istim jezičkim oznakama, kojima autor ostvaruje komične efekte. Napominje se i činjenica da se didaktika čitanja razvija pod znatnim uticajem pragmatičke lingvistike i jezičke teorije *iskazivanja*. Ustanovljuje se neposredna veza između psihološkog i morfološkog plana, te nam se navode afektivni (jezički) modifikatori. Pokazuje se kako se nekoherentna iskazna situacija sintaksički (dez)organizuje i čestim prekidima u vidu umetnutih, uzvičnih, eliptičnih sintagmi, te nam se daju brojni drugi pokazatelji. Napominje se da jedno ovakvo, teorijski snažno utemeljeno razmatranje, svoju primenu i te kako nalazi u

sasvim konkretnoj situaciji – u didaktici jezika i književnosti., čiji je zadatak suštinsko upoznavanje jezika i kreativno tumačenje književnog teksta.

(7) O čitaocu

Napisan u znak sećanja i tople zahvalnosti prof. Ivanu Dimiću, ovaj nas rad podseća na svojstva "Uzornog čitaoca" Umberta Eka. Tako se čitanje ovde određuje kao mentalna delatnost koja je "neuropsihološki, kognitivni, afektivni, argumentacijski i simbolički proces".

(8) Reconsidérer l'enseignement de l'expression orale

Usmeno izražavanje ovde se određuje kao psihološka" ali i kao sociolingvistička realnost. Na pitanje kako pristupiti učenju usmenog izražavanja, odgovara se kako najpre valja pribeći *interakcijskoj* metodologiji, tj. svim njenim postupcima. Konverzacija (vođena ili slobodna) podrazumeva jezičku razmenu u kakvoj njeni učesnici svoje jezičke doprinose na raznolike načine sinhronizuju. Ovim se delatnostima svakako pridodaje pitanje prozodije te neverbalnog opštenja, tako da se jezička razmena prikazuje u svom autentičnom obliku. Na učenje jezika se gleda kao na kognitivnu delatnost: zato se u didaktici SJ koristimo kako automatizacijom, tako i "osveščivanjem". U okviru jedne celine svoje mesto nalaze kako tradicionalni metodi, tako i komunikativni, te "nekonvencijski" pristupi. U akteuelnoj praksi, dakle, zastupa se "otvorena, dinamična i nedogmatska metodologija".

(9) Prilozi za fonosintaksu: međujezička francusko-srpska usmena produkcija na sintaksičkom nivou

Ukupno uzeto, rad je podrobna kontrastivna analiza, koja se obavlja na brojnim primerima. Autorka ovde takođe navodi ispitivanja koja je sproveda u jezičkoj produkciji svojih studenata. U zaključku daje sasvim određene postupke kojima jezičke interferencije mogu da koriguju ili preduprede. Ističe kako deskripcija i analiza svakog jezika ima dvostruki cilj: da nastavniku pomogne u praktičnom rad a da učeniku pomogne da samostalno, tokom razvijanja međujezika, prelazi na novi jezički istem.

(10) Les problèmes de l'apprentissage du français chez les serbophones

Pitanje međujezika razmatra se i u ovom radu: kontrastivnom analizom najpre se ukazuje na razlike između dva jezička sistema. Razmatraju se njihovi potencijali na fonološkoj, morfosintaktičkoj i na semantičkoj ravni: jedan ovakav, shematski prikaz treba da posluži i u sasvim praktičke svrhe, kao i da ukaže na aktuelne didaktičke perspektive.

(11) Prilog univerzalnoj gramatici ljudskih jezika

Jedna vredna, naročito zanimljiva knjiga ("Espace, temps, prépositions" Tijane Ašić) ovde je našla svog kompetentnog tumača. Koleginica Šotra navodi kako se ispituju pojmovi PROSTOR i VREME i kakva je njihove uzajamna relacija posmatrana iz filozofske, kognitivno-psihološke i antropološke perspektive; merila koja su relevantna za dva pojma svakako imaju svoje pragmatičko-lingvističke posledice. Pokazuje se kako konceptualizacija prostora ima svoje neposredne jezičke posledice; sa druge strane, ustanovljuje se kako je daleko manje radova kada je reč o vremenskoj ontologiji; razlog tome je u sledećem: *da li je vreme realnost ili je produkt ljudskog uma?* Ovde iznete činjenice utiču i na broj lingvističkih teorija kojima se definišu glagolska vremena ili drugi morfosintaktički pokazatelji vremena.

(12) L'Éducation en France: udžbenik za studente učiteljskih fakulteta

Prikaz nas upućuje na jedan udžbenik koji se odlikuje zanimljivim, lako čitljivim štivom, čiji je cilj da pokrene interesovanje za učenje SJ.

(13) Kontinuirano obrazovanje profesora francuskog kao stranog jezika

Ova aktivnost uključuje sledeće: Specifični ciljevi usaglašeni sa savremenom didaktičkom teorijom i praksom; Organizacija i odvijanje programa; Model jednog radnog dana; Teme i plan seminara za 2011/2012.

(14) Didactisation de l'espace verbal chez Ionesco

Didaktizacija Joneskovih tekstova ukazuje na njihove neiscrpne mogućnosti: doprinosi razvijanju sposobnosti slušanja, tj. uvežbavanju usmenog razumevanja, čini nas osetljivijim na igre intonacije i ritma; takođe deluje na razvijanje precizne artikulacije, te nas navikava da tekst vizualizujemo, kao i da proširimo svoje leksičke osnove. Da bi diskreditovao jezik koji je sav sačinjen od klišeja i automatizama, od jezika koji je sazdan od "gotovih rešenja" – na kakve smo prijemčivi i kakve mahom usvajamo – Jonesko stvara, tj. svoj *verbalni prostor* u kakvom zapravo razara jedan takav jezički obrazac. Šotra-Katunarić zapaža da bi se reklo kako Jonesko postavlja dvostruko didaktičko načelo: *ludički* princip i načelo usvajanja/učenja "pravog" jezika. U jednom od odlomaka Joneskovih tekstova autorka ističe mnoštvo primera nazalizacije, kakvi mogu da posluže upravo u svrhu njihovog uvežbavanja – kao svojevrsna "fonetska gimnastika", čiji je cilj stvaranje artikulacionih automatizama. Katkad se upravo takvi, komični jezički sklopovi pokazuju efikasnijim od "ozbiljnih" primera. Tekst kakav nam dopušta da se jezikom igramo, da – potiskujući afektivnu inhibiciju – pustimo mašti na volju, zacelo služi i tome da kod učenika razvija bolju prijemčivost i na problematična jezička pitanja. Nastavniku se ovde ukazuje na mogućnosti koje nam pruža književni odn. pozorišni komad: jedna takva vrsta *autentičnog* teksta može nam i sasvim konkretno, stimulatивно poslužiti u nastavi.

(15) Un espace verbal de théâtre à didactiser: le cas de Ionesco

Joneskove "jezičke igre" učeniku pružaju različite mogućnosti uvežbavanja – fonološka, morfosintaktička, semantička i heuristička. Ovaj rad pokazuje kako didaktizacija verbalnog prostora doprinosi da se kod učenika motivacija učenja ojača, te da učenik/čitalac – umesto da pasivno prima utiske – delatno sa-učestvuje u produkciji (co-producteur) teksta. Čitalac je, dakle, sad u prilici da stupi u interakciju sa pisanom rečju; u takvoj vrsti uzajamnog dejstva otvara se mnoštvo mogućnosti – kako jezičke, tako i literarne naravi: biva, naime, u stanju da dublje protumači jedan polivalentan tekst.

(16) Strategije interaktivnog učenja na stranom jeziku

U interaktivnom procesu nastave učenik se heurističkim postupkom navikava da samostalno dolazi do rešanja i saznanja – **značenja**, naslućujući smislaonu višeslojnost teksta. Autorka se i ovde pridržava osnovnih načela jezičke pragmatike, da bi svoju analizu potom izvršila na primeru komada "Čelava pevačica". I ovde uočavamo kako Jonesko svoj jezički *antisistem* gradi njegovom "dekonstrukcijom". Pošto nas je prethodno detaljno uputila u strategije čitanja u nastav SJ, autorka nas sada uvodi u to kako se obavlja shematizacija na raznim nivoima. Vidimo kako čitalac, da bi (kognitivnim naporom) prepoznao autorovu nameru, nastoji da rekonstruiše jednu koherentnu strukturu. Ovakvim se postupkom uspostavlja samosvojan odnos sa tekstem, te se ukazuje prilika da se reaguje na stranom jeziku i da se na njemu glasno razmišlja; svoja zapažanja pri tom proveravamo u saobraćanju sa okolinom – dakako, opet na stranom jeziku. Putem glasovne produkcije, ekspresivnim, afektivnim čitanjem teksta koriste se sve mogućnosti prozodije; i to je način da se otkriju neslućene konotacije jezičkih znakova i put ka skrivenim značenjima. Joneskov anti jezik ne gubi svoju autentičnost i kada se koristi kao pedagoški materijal; pokazuje se kao pogodno sredstvo i za uvežbavanje navedenih strategija čitanja.

(17) Metodika ili didaktika pisanja na francuskom kao stranom jeziku

Savremena didaktika pisanja temelji se na kognitivnoj psihologiji i na komunikativnom pristupu. To znači da posmatra i zapaža, memorizuje, rasuđuje, pamti; da zaključuje,

odlučuje šta da saopšti i kako to da učini; i – da sebe *svesno* prati u tim radnjama. Kognitivni princip, tj. planiranje – izvođenje – revizija (evaluacija) osovina je svih načela i strategija nastave/učenja. Podvlači se kako veština pisanja, uz veštinu usmene produkcije i čitanja, čini neizostavni deo jezičko komunikativne kulture. Umesno se navodi i jedan "običaj" koji kod učenika neretko zapažamo: odgovarajući na pitanja, učenik počinje da *beleži* ono što *čuje*. On na taj način pokušava da "imobilizuje, fiksira artikulisani govor, koji je po svojoj prirodi neuhvatljiv". Na jezik gledamo kao na akciju ili obavljanje komunikaciju. Sve te tehnike koje obavljam na stranom jeziku – a kojima se uvežbavaju interakcijske strategije između nastavnika i učenika kao i između učenikâ, te između učenik i teksta, imaju uticaja i na kvalitet učenikove *pisane* produkcije.

(18) **La didactique des expressions temporelles et spatiales à travers une situation énonciative**

Ovde se razmatra pitanje kontekstualizovane gramatike, kao i interakcijsko čitanje; njihov je cilj da doprinesu autonomnom – usmenom i pisanom – jezičkom izvođenju. Kao primer uzima se Joneskov komad "Kralj umire". Budući da je reč o dijaloškom tekstu, gramatičke se činjenice ne posmatraju na sterilan način, tako što se izoluju, nego se sagledavaju putem jezičke interakcije u situacijama kakve su na svoj način realne i u kojima učenik može da sebe zamisli. Pri tom se posebna pažnja obraća na deiktike – posebno na vremenske i prostorne. Tako se pokazuje da interaktivno čitanje u punoj meri unapređuje naše saobraćanje.

ZAKLJUČAK

Osim toga što je vrstan znalac jezika, kandidatkinja Šotra-Katunarić sklona je i književnosti – što je, naravno, osnovni preduslov za materiju kojom se bavi. A didaktika SJ danas podrazumeva upućenost u brojne oblasti: osim u pitanja metodologije i pedagogije, takođe i u kognitivne nauke, počev od psiholingvitike. Pragmatski (jezički) činilac sagledavamo u naročito širokom okviru analize diskursa, u kojoj se nahodi kako teorija o jezičkim činovima, tako i analiza konverzacije. Naša koleginica tu pokazuje svoju obuhvatnu obaveštenost. Primećujemo kako se ona u svom radu temelji na aktuelnim teorijskim postavkama, na probranoj, brojnoj literaturi. (Njen rad 16, na primer, uključuje 39 bibliografskih jedinica.) U svom se radu dosledno drži ustanovljenog, glavnog usmerenja; svaki njen članak, međutim, donosi nešto drugo i novo – tako da bi oni uglavnom mogli biti poglavlja neke knjige kakva se prati za zanimanjem i intelektualnim uzbuđenjem. Jedna ovakva, čvrsta teorijska osnova preduslov je za ispitivanja praktične naravi; i ovde uočavamo neizostavne, brojne primere i njihovu podrobnu analizu. Zapažamo vredne, prilježno sročene radove iz oblasti govorenja, tj. usmenog izražavanja odn. slušanja; ista se pažnja, međutim, posvećuje i pisanoj reči – didaktici čitanja i pisanja.

I u svom naučnom i u stručnom radu, kao i nastavi, kandidatkinja Šotra-Katunarić ostvaruje više nego zavidne rezultate. Kandidatkinja je 2010. god. reizabrana u zvanje docenta, pri čemu je u formalnom vrednovanju rezultata nedostajao samo minimalan broj bodova (2). Međutim, tokom naredne 2010/11 godine kandidatkinja Šotra-Katunarić je ostvarila imponizant rezultat u naučnom radu, koji se kvantifikuje sa dodatnih 8 bodova. Zato sa zadovoljstvom predlažemo da docent Tatjana Šotra-Katunarić bude *izabrana* za **vanrednog profesora** za užu naučnu oblast Romanistika, predmet *Metodika nastave francuskog jezika* na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

Beograd, 17. decembra 2011. godine

(dr Slobodan Stević, vanr. prof.)

(dr Mihailo Popović, vanr. prof.)

(dr Veran Stojanović, vanr. prof.)

(dr Nenad Krstić, redovni prof.)
Filozofski fakultet
Univerziteta u Novom Sadu

(dr Snežana Gudurić, redovni. prof.)
Filozofski fakultet
Univerziteta u Novom Sadu